No. 1707 Zaterdag 16 September 1916. 33ste Jaargang

# AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire, Aruba en de Bovenwindsche eilanden per drie maanden fl. 2.— met vooruitbetaling.

BUREAU VAN DIT BLAD
Waterkant No 4, Overzijde.
DRUKKER. B. L. BOGAERS.

Voor het Buitenland per jaar fl. 10.—
Afzonderlijke nummers fl. 0.15.
Prijs der Advertentiën van 1—7 regels f. 0.50: voor elken regel meer 7½ cts.

## Eerste Koloniaal Onderwijs-Congres.

Vele belangrijke punten zijn op dit congres, in het laatst van Augustus te 's Gravenhage gehouden, behandeld. Daar is veel bij wat ook voor ons van belang is. Het gaat echter niet aan al die redevoeringen in extenso weer te geven, wij zullen ons derhalve bepalen tot het releveeren van de voor Curaçao meest voorname punten.

De eerste vraag, welke behandeld zou worden, gold de uniformiteit van het Onderwijs.

Moet aan alle groepen der bevolking één en hetzelfde onderwijs gegeven worden?

De Heer WITZENBURG heeft daarover een praeadvies uitgebracht, waaraan we het volgende ontleenen, de volle aandacht vragend voor het feit, dat men in Oost-Indië twee soorten van scholen heeft, Inlandsche en Europeesche:

„Deze kwestie zal misschien voor enkelen, die in het geheel niet bekend zijn met Indische toestanden, eenigszins bevreemdend zijn. In Nederland toch heeft men in taal en beginsel overal eenzelfde onderwijs. Er moge verschil zijn in graad, d. w. z. het onderwijs op een eenvoudige dorpsschool in den een of anderen achterhoek moge niet zoo ver gaan als dat het geval is op de school voor meergegoeden, waar opgeleid wordt voor gymnasium en H. B. school, naar taal en aard is het echter overal gelijk. En dat kan hier ook, want door allen in Nederland wordt dezelfde taal gesproken. De dialecten geven niet zoo groote verschillen, dat de Nederlandsche taal niet het voertuig bij het onderwijs kan zijn. In karakter en denkwijze mogen daarbij verschillen zijn aan te wijzen, toch voelen allen hier zich Nederlanders, zijn in hoofdzaak gedachten en sympathieën elkaar nauw verwant. En bovendien staan allen stevig op de basis der Westersche cultuur, de cultuur van het land der vaderen, van de omgeving, waar alles hun spreekt van de beschaving van Europa, van Nederland zelf.

Dat nu is in Indië het geval niet.

Wanneer er in Nederland verschil is tusschen de achterhoeksdorpschool en die opleidingsinrichting voor het gymnasium, dan vindt dit zijn oorzaak in het verschil in beschaving der omgeving, waarin die school werkt en het verschil in doel, dat men met het onderwijs beoogt.

We hebben in Indië met een geheel ander geval te maken. Deze kolonie wordt bewoond door een overgroote meerderheid van eigenlijke bewoners, d. w. z. van menschen, die van oudsher op den grond thuis hoorden, en verder door vele vreemdelingen, die achtereenvolgens binnenkwamen en heerschappij uitoefenden. Ze zijn Arabieren, Portugeezen, Engelschen en Nederlanders. De laatsten hebben uit den aard der zaak verre de meerderheid. Daarnaast telt men vele tienduizenden Chineezen, die wel geen heerschappij hebben gehad, maar die voor een groot deel handel en nijverheid in handen kregen en zoo economisch overwicht uitoefenden.

Houden we daarbij nog in het oog, dat in de Inlandsche wereld zelf een wijde klove gaapt tusschen adel en volk, priai en orang tani, dan zal ook hij, die nimmer in Indië was beseffen, hoe de bevolking van Indië bestaat uit heterogene bestanddeelen.

Het is dáár o. a. een eigenaardig verschijnsel, dat tot voor weinig jaren de Inlander de taal niet mocht spreken van den Nederlander.

In de Inlandsche wereld zelf zal geen mindere het wagen om een hoofd te antwoorden in dezelfde taal, waarin deze tot hem spreekt. De een spreekt Hoog-, de ander Laag-Javaansch of Maleisch.

Een Inlander of Chinees had daar om niet noodig het Nederlandsch te leeren. De Europeesche school, waar deze taal het voertuig was, kon dus voor hem gesloten blijven. Indien hij dan al onderwijs moest hebben — en eeuwen lang ontkende men de noodzakelijkheid hiervan — dan moest hij dit ontvangen op zijn eigen Inlandsche school.

De Europeesche school was voor de Europeanen. Als de Inlander of Chinees onderwijs moest hebben, dan kon dat toch maar een onderwijs van zeer primitieven aard zijn. En de Europeaan, èn de Inlander en Chinees zelf zagen lang het nut daarvan niet in. Voor den landbouw en den kleinhandel toch zijn zulke groote kundigheden, meende men, niet noodig en het was al mooi, wanneer men er voor zorgde, dat een voldoend aantal zonen van hoofden het noodige onderwijs ontvingen om later op te treden als Inlandsch ambtenaar.

Dat in een wereld, waar zulke denkbeelden heerschen, het onderwijs voor meisjes absoluut niet in aanmerking kwam, behoeft zeker geen betoog.

De Oosterling behoefde met de Westersche cultuur niet in aanraking te komen.

Zelf verlangde hij dit ook niet.

In Nederland begonnen andere denkbeelden te heerschen. Men begon daar te begrijpen, dat het tijd werd, de koloniën niet uitsluitend meer te besturen met het oog op de belangen van het moederland, maar dat men een plicht had tegenover die koloniën [illegible]. Uit was het met het „batig slot", met „cultuurstel", met volkomen uitsluiting van al wat niet-Europeesch was uit de Ambtenaarswereld. Er werd gesproken van een „ethische richting in de politiek". Er werd zelfs gewaagd van een „eereschuld", die Nederland had aan Indië.

En de Inlander en de Chinees?

De strooming, die geheel het Oosten in beweging brengt, liet ook ons Indië niet onaangeroerd. De Nederlandsche koloniën waren niet langer een afgesloten hoekje der wereld, waar geen vreemdeling zonder „permit" mocht binnenkomen, en waaruit bijna nimmer een inboorling de wereld inreisde, of het moest zijn naar Mekka, waar de sociale toestanden van dien aard waren, dat hij blijde was in zijn vaderland terug te zijn.

Indië werd in het wereldverkeer opgenomen en de denkbeelden, die elders gangbaar waren, drongen in onzen Archipel door.

Dit bracht velen tot het juiste begrip van hun waarde als mensch, als natie.

De voordeelen, die kennis brengt, werden hun duidelijk en overal drong het verlangen door, die kennis op te doen.

De drang naar onderwijs kon niet onopgemerkt blijven en de Nederlandsche regeering, die trouwens zelf had ingezien, dat het noodig was van regeeringswege onderwijs te doen geven, maakte de onderwijskwestie van lieverlede tot een van de meest gewichtige staatszorgen.

Overal verrezen naast de Europeesche scholen andere voor Inlanders, waar ook Chineezen plaats konden krijgen.

Op de Europeesche scholen zelf liet men niet dan noode Inlandsche en Chineesche leerlingen toe. Men deinsde nog terug voor die gelijkstelling, maar, waar hoofden en schatrijke Chineezen een grooten invloed in de maatschappij hadden, kon men toch niet altijd voor hun kinderen de deur gesloten houden en zoo zag men het al heel gauw, dat tegen hoog schoolgeld enkele bevoorrechte Chineesche en Inlandsche leerlingen op de Europeesche scholen binnenkwamen.

De deur was op een kier geopend en nu was het maar een kwestie van tijd haar wijd open te zetten.

En die tijd kwam.

Er werden nieuwe bepalingen gemaakt en de toeloop naar de Europeesche scholen werd zoo groot, dat men op middelen bedacht moest zijn daarin verandering te brengen.

Want er waren twee ernstige bezwaren tegen den nieuwen toestand.

In de eerste plaats was daar de geldkwestie.

Het Europeesch onderwijs is duur. Een Nederlandsch onderwijzer kost veel geld, terwijl men ook wel met gemak kan nagaan, dat per slot van rekening een volk van 6 millioen Nederlanders niet kan voldoen aan de vraag naar onderwijzers voor meer dan dertig millioen menschen.

Doch bovendien bleek het maar al te duidelijk, dat het peil van het Europeesch onderwijs belangrijk daalde.

Op de Europeesche school kon de inlander iets van de Ned. taal opsteken en leerde hij genoeg van onze taal om haar langzaam en voorzichtig te spreken en haar te verstaan, wanneer er langzaam en vooral goed gearticuleerd gesproken werd.

Maar — en dit is het bezwaar — in de gewone Nederlandsche school heeft men geen tijd om al de jaren door zoo te spreken. Er komt een tijd, waarop de onderwijzer zich op het standpunt moet stellen, dat het begrijpen van wat hij zegt, of wat men leest, geen groote moeilijkheden heeft. Hij moet zich dus richten naar zijn goedsprekende leerlingen. En dan blijven vele Inlanders en Chineezen achter.

Het zijn betrekkelijk weinigen, die geregeld en met succes dat onderwijs kunnen volgen, die dus naar de scholen voor voortgezet onderwijs gaan, waar weer meerdere hunner afvallen.

Dit is ook zoo natuurlijk en bij het M. U. L. O. doet zich deze moeilijkheid tegenwoordig ook wel degelijk voelen. Op die scholen is de toeloop van Inlanders groot, maar de resultaten beantwoorden zoo weinig aan de verwachting, dat men op middelen peinst het M. U. L. O. te voeren naar een peil, dat voor die Inlanders geschikt is. En dat is een lager peil.

Naar mate het onderwijs meer en meer een zaak wordt voor Inlanders, blijkt het, dat er iets is, waardoor het tegenwoordige onderwijs, zooals het geschikt is voor den Europeaan, niet door het gros der Inlandsche leerlingen kan worden gevolgd.

Hierin moet worden voorzien.

*(Wordt vervolgd).*

## BOVENWINDSCHE STEMMEN.

XXVII.

Wat de Eifeltoren is voor het Noordelijk Halfrond, kan de rots van Saba worden voor het Zuidelijk, namelijk een centraalstation voor Draadlooze Telegrafie.

Lach niet, Lezer!

In Nederland is men doende draadloos verbinding te zoeken met Oost-Indië. Verleden jaar heeft de Minister officiëel in de Kamer verklaard, dat daarbij aan een verbinding over Curaçao gedacht werd. Is het nu zoo dwaas in dit verband Saba te noemen, dat minstens driemaal hooger is dan de Eifeltoren, die maar 300 Meter telt.

Saba ligt prachtig als een verbindingsstation tusschen Noord- en Zuid-Amerika, als een centraal punt tusschen Amerika en Europa.

De ondernemende geest, die tot oprichting van een station voor draadlooze telegrafie op Saba zou durven besluiten, maakt zeker prachtige zaken.

Maar voor de Nederlandsche Regeering op de eerste plaats zou het overweging verdienen partij te trekken van dezen hoogen, prachtig geïsoleerden telegraafpost. Daarlangs is best verbinding te krijgen met de Groote en Kleine Antillen, met N. en Z. Amerika, met Amerika en Europa, met Oost en West en het Moederland.

Die mooie rots ligt er toch niet voor niets daar midden in zee. Die kan en moet gebruikt worden ten algemeenen nutte. Als station van draadlooze telegrafie zou Saba opgeld doen. Ware Saba in het bezit van Amerikanen, men zou eens zien, hoe van die hoogte geprofiteerd werd.

We zullen afwachten, of er ook onder Hollands Bestuur ooit zoo iets van komt. Ik wil wedden van ja!

Weet u, wat wij ervan gemaakt hebben?

Een metereologisch instituut, een weerbureau en sterrewacht.

Dat kwam zoo.

Op drie Februari zou er een zons verduistering plaats hebben. Dat begon al 's morgens even voor tienen.

Nu is de sterkte van de zon op Saba zoodanig, dat men gerust een uurtje in 't zonnetje gezet kan worden zonder zijn huid te verbranden.

We hadden dus het tuintje achter de Pastorie ingericht als sterrewacht met telescoop en binocles, blauwe brillen en zwart gebrande glazen. Om de beurt hielden we ons lachen in, als een van het gezelschap een roetmop op het puntje van zijn neus kreeg, tot op een gegeven oogenblik we het uitschaterden, allen tegelijk, omdat als bij instinkt ieder onzer leelijk op zijn eigen neus keek.

De Politie kwam er bij te pas.

En ik moest vast beloven, dat het in DE KRANT zou komen. Waarvoor ik zorg bij deze.

De Pastorie ligt namelijk vlak tegenover het Gemeentehuis en zóó had men van daaruit onze wetenschappelijke expeditie gade geslagen.

Om verdere besmetting te voorkomen bood de Politie ons twee stukken gekleurd glas aan, een blauw en een geel; op elkander gelegd beschermden ze ons oog voldoende om met open blik strak in de zon te staren. Het liep tegen elven; de eclips was meer dan half, maar we moesten verdere exploratie staken, omdat we daags te voren, onkundig nog van het wereld-drama, verduistering van het licht, belet hadden aangevraagd bij den Gezaghebber, de Hoogedelgestrenge Heer P. L. GORSIRA.

Wat woont die Gezaghebber daar mooi! Achter het witte houten hek een ruim plein met mooie tegeltjes en rondom flinke bakken met planten. Op z'n Curaçaosch dus, en geen Sabatuin; of het moest zijn achter het huis; daar ben ik niet geweest.

Vriendelijk werden we door den Heer en Mevrouw GORSIRA ontvangen in hun ruime woning, maar 't was en bleef somber in huis, als op een triestigen, druilerigen najaarsdag in het mistige Holland. In allen ernst stelde de Gezaghebber voor de lamp aan te steken. Het was midden op den dag, we vonden het dus allen te gek. Hoe de kinderen het op school gemaakt hebben, ben ik vergeten, maar het schrijven op een lei of het lezen op het bord zal wel niet goed gegaan zijn. 't Was bepaald schemerachtig, en binnenshuis tamelijk donker. Een vreemde gewaarwording kregen we bij het naar huisgaan. Een avondstemming midden op den dag.

's Middags was het vormen en daarna werd nog een tocht ondernomen naar de Ladderbaai om de ijzeren kolommen in oogenschouw te nemen en te zien, of die ook gebruikt zouden kunnen worden bij uitbreiding van school of kerk. Die ijzeren palen werden ± 10 jaar geleden naar Saba gebracht om er een steiger op te bouwen. Het waren schroefpalen, maar in plaats van met hun punt in den rotsbodem te dringen, brachten ze de werklieden met pontje en al aan 't draaien.

De aanleg van den steiger scheen toen onuitvoerbaar en al dien tijd bleven die palen daar liggen, omdat ze niet vervoerd kunnen worden. Ze zijn te zwaar om den berg op te sjouwen.

Nu kunnen we één ding maar niet begrijpen.

Jaren geleden werd ingezien, dat een steiger voor Saba zeer gewenscht is, men trok er een flinken post voor uit en beproefde het ontworpen plan uit te voeren. Doch, toen dit niet goed ging, bleven de dure palen liggen en het onmogelijke steigerplan er bij.

Nooit of nimmer hebben we later nog iets gehoord omtrent het bouwen van een steiger voor Saba.

En 't kan toch zoo gemakkelijk.

Zonder veel kosten.

We behoeven slechts na te doen, wat ze ons dertig jaar geleden hebben voor gedaan. Dertig jaar geleden werd er een steiger aangelegd bij de Zwavelmijnen. En die steiger ligt er nog.

Als men nu eens op dezelfde wijze te werk ging.

Heel eenvoudig en heelemaal niet deskundig misschien, maar praktisch, gebruikmakend van de terreingesteldheid.

De Fortbaai kan woest zijn en is zeer diep, maar wordt het meest gebruikt. De hoofdweg komt daar op uit, de politiewacht en het telefoonkantoor werden daar opgericht. Gaat men derhalve ooit weder tot den bouw van een steiger over, dan moet men dat doen niet bij de minder gebruikelijke Fortbaai, maar bij Ladderbaai.

En dat kan zeer goed.

Als men, zooals wij, van St. Eustatius komt, heeft men aan zijn rechterhand bij aankomst aan de Ladderbaai een heele partij hoogere en lagere rotsblokken, die de baai daar afsluiten. Die steenmassa ligt midden in diep water.

Volgens Sabakenners, want het plan komt niet uit onzen eigen koker, heeft men slechts die rotsen met een paar planken te overbruggen om een zeer bruikbaar steigertje te hebben. De schepen zouden dan langs die rotsen bij het begin van de baai kunnen vastmeren en passagiers en goederen droog en zonder eenig gevaar aan wal zetten.

Nu komt het herhaaldelijk voor, dat de passagiers doornat aan boord of aan wal komen, en veel etenswaren bij het overslaan der brandinggolven in het landingsbootje bedorven worden. Het is dus wel der moeite waard het nog eens te beproeven met dezen meer primitieven steigerbouw. Bestuur, Kolonialen Raad en Nederlandsche Regeering hebben reeds allen ingezien, dat het nuttig is aan Saba een steiger te geven, maar toen de eerste, kostbare proef mislukte, dacht men door over- en onmacht gedwongen te zijn het plan op te geven.

Maar dat hoeft volstrekt niet.

Men kan het nogmaals op weinig kostbare wijze beproeven, met zeer veel kans op slagen.

Wat dertig jaar geleden kon bij de Zwarte mijnen kan nu toch ook wel bij de Ladderbaai!

Laat men de kenners van dezen ouden steiger eens consulteeren, hoe dat ding in mekaar zit.

*Wordt vervolgd.*

Pr. fr. R. J. C. WAHLEN.

## Begrooting 1913.

Vaststelling van het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor Curaçao over het dienstjaar 1913.

Gevraagd werd bij het afdeelingsonderzoek hoe het staat met het ontwerp der verordening tot wijziging van het tarief van justitiekosten, dat in het zittingjaar 1915—1916 door den Gouverneur aan den Koloniaien Raad is aangeboden, en of de Minister het niet wenschelijk acht de toelage aan de geneesheeren voor lijkschouwing en lijkopening te regelen; voorts of de Minister genegen is op de volgende begrooting te herstellen den van de begrooting voor 1914 afgenomen post tot verbetering van den steiger op St. Eustatius en of bij geen regeling noodig acht betreffende het terug verkrijgen van het schoolgeld, dat de kolonie Curaçao heeft uitbetaald voor de leerlingen der geneeskundige school te Paramaribo, indien dezen hunne studiën niet mochten volbrengen of hunne verbintenis om het Gouvernement gedurende zes achtereenvolgende jaren als geneesheer te dienen niet nakomen.

Het had de aandacht getrokken dat de opbrengst van de accijns op gedistilleerd, wijn en bier op St. Eustatius met 55 pct. de raming had overtroffen en op Saba met 110 pct. Men achtte de aanzienlijke stijging van deze opbrengst een treurig verschijnsel.

## Op weg naar het front.

Een medewerker aan de „Daily Express" geeft eene beschrijving van de inscheping van soldaten in Engeland en het vertrek der troepen uit het vaderland:

Langzaam rijden de militaire treinen de werf op en stoppen met een gegrom en gestoot van wagons naast het grijze transportschip. Langs den geheelen trein gaan de deuren open en een eindelooze stroom Tommies met helmen op, komt te voorschijn.

Dan klinkt een fluit, de verwarde en chaotische massa vormt twee gelederen van gedisciplineerde soldaten — een bataljon dat gereed staat om ingescheept te worden.

Aan het achtereinde van den trein is een groep arbeiders onder leiding van een jongen onderofficier bezig de kleine houten, van handvatten van touw voorziene munitiedoozen uit te laden. Ook de regimentssergeant-kwartiermeester staat daar bij met een blocnote en potlood in de hand, om de lading, die uit de goederenwagens komt, te noteeren. Een scherp commando en de lange rijen in khaki gaan over vier loopbruggen aan boord.

Het groote grijze schip met twee schoorsteenen ligt op stroom; op het boot- en promenadedek staan de soldaten in rijen geschaard. De semaphore geeft het signaal „Ready!", uit den voorsten schoorsteen stijgt een dun rookspiraaltje op, de schroeven slaan het water tot schuim — het groote avontuur is begonnen.

* * *

Het transportschip is nu in volle zee; de kust is nog maar een flauw lijntje ver achter het schip. De convoyeerende torpedojagers loopen met volle snelheid en terwijl zij steeds voor den boeg van het groote schip heen en weer blijven kruisen, stijgen dikke rookwolken uit hunne schoorsteenen op.

Op het transportschip wordt de wacht opgesteld; twintig man onder de brug, gewapend en in volle uitrusting, allen op den uitkijk naar onderzeeërs. Beneden houdt een officier er het oog op, dat de manschappen aan tafel goed verzorgd worden.

Uit den rooksalon, die midscheeps gelegen is, klinkt de muziek van een piano; als de zon ondergaat wordt de bries op het dek wat sterker voelbaar, de wacht tuurt over de verschansing om in de schemering nog een laatsten blik op de verdwijnende kust te werpen, maar zij kunnen niets anders meer zien, dan het kielwater van het schip en de rookwolk, die daaroverheen hangt.

De duisternis valt in en van den voorop varenden torpedojager, die nog slechts als een zwarte massa te zien is, stijgt een vuurpijl op, ten teeken, dat het schip zijn vaart moet verzellen.

De geheele eerste en tweede wacht door stoomt nu het transportschip met zijn geleide door het Kanaal.

Op het groote schip is het nu volkomen rustig en stil; de manschappen in hunne kooien en de officieren, met hun drieën of vieren in een hut, slapen vast. In het duister, ver vooruit, blinkt flauwtjes een geel licht.

Van den top van de mast van een der torpedojagers schittert een klein wit lichtje en wenkt in den nacht. Het escorte heeft zijn werk gedaan en moet nu terugkeeren om morgen weer hetzelfde werk te doen.

Op de brug van het transportschip staat een signaalman, die met de hand op zijn nachtlichtseintoestel de woorden ontcijfers: „Vaarwel en veel geluk!"

De torpedojagers zwenken af, keeren om en verdwijnen spoedig daarna uit het gezicht, terwijl een wolk van roode vonken hun weg naar huis afteekent. In de duisternis vaart het grijze transportschip voort.......

## De radioverbinding met Indië.

Naar aanleiding van de mededeelingen over 't reeds gereed zijn van een radiografische verbinding van ons land met Nederlandsch-Indië, ontvingen wij van den heer Fridrichs, chef van den radiografischen dienst, een schrijven, waarin deze ons mededeelt, dat de zaak nog lang niet zoo ver gevorderd is als in het bedoelde artikel werd gezegd.

„De geheele geschiedenis — schrijft hij — bevindt zich nog in het stadium van proefneming, die nog moet aanvangen. De zeer bekwame ingenieur, welke deze proefnemingen zal leiden, bevindt zich nog in Nederland, en vertrekt eerst einde Augustus naar Indië. Van een tot stand gekomen verbinding is dan ook geen sprake, evenmin als van de oprichting van een draadloos station ergens binnen Nederland; de proefnemingen zullen trouwens geschieden tusschen Indië en een der bekende groote Europeesche stations, en eerst wanneer die proeven uitgemaakt zullen hebben, dat een eenigszins betrouwbare radio-verbinding tusschen Indië en Europa verzekerd is, zal begrijpelijkerwijze tot oprichting van een krachtig station worden overgegaan binnen Nederland."

Terwijl wij deze opmerkingen gaarne plaatsen, wenschen wij er toch het volgende bij aan te teekenen.

De ingenieur waarvan in het be richt sprake is, is, — naar wij uit goede bron vernamen, — dr. C. J. De Groot, kort geleden aan de Techn. Hoogeschool gepromoveerd tot doctor in de technische wetenschap op een proefschrift en stellingen over „Radiotelegrafie in de Tropen," waarvan de laatste stelling luidt: „Een radioverbinding van Nederland met hare koloniën zonder gebruik van tusschenstations is een politieke noodzakelijkheid en technisch uitvoerbaar.

Waar de proeven die worden genomen, aan deze handen zijn toevertrouwd, en verschillende details in ons bericht als juist moeten worden gehandhaafd, daar kan slechts worden toegegeven, dat ten opzichte van enkele medegedeelde onderdeelen wellicht op de plannen of reeds in staat van voorbereiding zijnde ontwerpen kan zijn vooruitgeloopen.

Dat het bericht een groote kern van waarheid bevat en wel ten opzichte van belangrijke details, meenen wij echter, onder waardeering van bovenstaande verbeteringen, als zeker te mogen aannemen.

*H. V.*

## Kanon en Pantser.

De Militaire Medewerker van *De Maasbode* schrijft:

Indien we in dezen oorlog kunnen spreken van een tegenstander, die in den strijd een beslissende over winning heeft behaald, dan geloo ven we, door wat we als buiten staanders daarvan zien en hooren, dat het op dit oogenblik gezegd mag worden van het kanon. Het woord kanon hier gebruikt als verzamelnaam voor houwitsers, mortieren en lange vuurmonden.

In de oorlogen der laatste 100 jaar heeft het kanon een voortdurenden strijd gevoerd tegen het pantser, dat als dekkingsmiddel diende van forten en schepen, zonder dat het ooit tot een beslissing is kunnen komen. Steeds werd tegenover ieder projectiel met grooter levende kracht een sterker pantser geconstrueerd, totdat thans menschelijkerwijze gesproken deze strijd teneinde is gebracht ten voordeele van het kanon. Al zal het technisch misschien mogelijk zijn een pantser te construeeren, dat weerstand biedt aan de onder groote hoeken invallende projectielen van 850 tot 1000 K.G., voor gebruik als dekkingsmiddel zal het echter te zwaar worden.

Vooral in de laatste vier maanden van den strijd om Verdun en bij het offensief der Oostenrijkers in Noord-Italië, waarbij in eenige dagen tal van pantserforten genomen werden en deze het voorwaartsrukken niet hebben kunnen beletten, is dit weer eens helder naar voren gebracht. Reeds in de eerste dagen van den oorlog in Augustus en September 1914 bleek het, bij den vestingoorlog in België en Frankrijk, en steeds werd het duidelijker, dat het kanon overal in het voordeel was.

Wanneer aan het einde van dezen oorlog alle, of tenminste veel meer bijzonderheden bekend zullen worden, dan zijn wij er van overtuigd, dat de forten, zelfs de meest moderne van beton met pantserkoepels, zooals we ze voor 1914 kenden, een treurig figuur zullen maken. Het pantser, zooals het tot nu in deze volkerenworsteling gebruikt werd, heeft 't in de strijd afgelegd en het zal als gevolg van de lessen, die uit dezen oorlog te putten zijn, heel wat sterker moeten worden, wil het als beschutting tegen moderne projectielen bestand zijn, terwijl alle kans bestaat, dat men het geheel opgeeft. Dit ook al omdat het dan mogelijk onevenredig duur zou zijn in vergelijking met het te bereiken doel. Nog niet één geval is er bekend in deze reeds 23 maanden durenden krijg, waarin gezegd kon worden, dat een fort, of zelfs een schip behouden is door zijn pantsering, wanneer het getroffen werd door een projectiel uit de zware kanonnen, houwitsers of mortieren der centralen. Want hoe men het ook beschouwt, zij zijn het, die ook nog in deze dagen met hun zware vuurmonden een voorsprong hebben op de entente en haar bondgenooten.

Zeer zeker houdt het pantser waarde tegenover licht geschut, scherfwerking en geweerprojectielen, maar als dekkingsmiddel voor duurzame versterkingen niet. Men moet nooit vergeten, dat het dan een niet verplaatsbaar verdedigingsmiddel is, waarbij het voordeel steeds is aan de zijde van den aanvaller, die het immers in zijn macht heeft te beslissen, wat hij er tegenover wil brengen. Hierbij komt, dat men nu reeds kan zeggen, dat met de ontwikkeling van houwitsers en mortieren, die den eigenlijken strijd gewonnen hebben, het eindpunt nog niet bereikt is, zoodat men op nog zwaardere mortieren rekenen moet.

Frankrijk heeft dan ook, door de ontruiming van zijn forten op het Oostfront, openlijk erkend, dat dit slechts muizenvallen waren voor de dappere verdedigers. Na den val van het fort Manonvillers, een der beste pantserforten aan dat front gelegen, dat door de Duitsche artillerie, zoo dra deze er bij kon komen, tot gruis werd geschoten, heeft het langzamerhand alle forten ontruimd en ontmanteld. Uit een uitvoerige beschrijving in een Italiaansch tijdschrift door A. Milota in Januari van dit jaar verschenen, dus voor het offensief tegen Verdun, is gebleken, dat, toen de Duitsche aanval aldaar begon er in de forten van die vesting en van de sperlinie geen kanon en geen pantser meer te vinden was.

Bij de verovering van de forten Douaumont en Vaux is dan ook geen kanon verloren gegaan, deze duurzame versterkingen waren zooals de Franschen het noemden, gedeclasseerd. De tegenstand bij Verdun, ten Oosten en Westen van de Maas, heeft dan ook nooit plaats gehad van uit de forten, zooals men zich dit voor den oorlog gedacht zou hebben, maar wel uit verspreide goed gemaskeerde, onopvallende veldverster kingen, die met planken of ijzeren platen, waarop zoonoodig grond, tegen scherven gedekt waren. Hoofdzaak is dus bij de verdediging geworden, onzichtbare doelen en niet, zooals vóór den oorlog, onverwoestbare doelen.

De zware artillerie verwoest alles. De panseringen van het fort Loncin, die minimum 260 m.M. dik waren, werden door het Duitsche geschut geheel doorschoten. In het fort Longwy gingen de projectielen door de pantsering en door nog drie étages van de z.g. bomvrije kazematten. Beton van 2 tot 2.5 M. dikte is niet bestand tegen de Duitsche zware granaten.

Men behoeft dan ook niet te vragen, hoe zwaar dekkingen wel niet moeten worden om weerstand te kunnen bieden aan het Oostenrijksche Skoda-geschut, dat, volgens technische geschriften beter moet zijn, dan dat van Krupp. De milliarden voor dezen oorlog besteed aan pantser en beton hebben geen nut gehad en de massa's geld zijn weggeworpen.

Behalve dat het pantser en beton geen weerstand bieden aan het zware geschut, is er nog een andere factor, die ook invloed heeft. Het is toch gebleken, dat in het algemeen de menschen, die daar dekking onder gezocht hebben, moreel en lichamelijk niet bestand zijn tegen de vernietiging van deze 2 meter dikke muren of de zware pantserkoepels, die door een ieder, die niet met eigen oogen de uitwerking der projectielen daarop heeft gezien, voor een zeer veilig dekkingsmiddel gehouden worden. Reeds vóór dezen oorlog, toen men van het bestaan der zeer zware artillerie niet zoo op de hoogte was en beschieting van het beton alleen barsten aan de binnenzijde veroorzaakte, trachtte men deze, teneinde het moreel der bezetting niet te schokken, reeds te verbergen door het aanbrengen van een losse bekleeding aan de binnenzijde. Nu de dekking echter vernietigd wordt, kan men de bezetting niet meer in de hand houden.

In gewone loopgraven, in het algemeen in open dekkingen, kan de mensch moreel de vernietiging daarvan dragen, want hier weet een ieder, dat projectielen kunnen vallen. Open stellingen hebben dan ook in dezen oorlog getoond, dat ze zonder pantser groote waarde hebben. De Russische forten, die naar dit beginsel gebouwd waren, zooals b.v. Ossowiec, waar geen panteerkoepels te vinden waren, boden dan ook langer dan eenig ander fort weerstand aan de al overwinnende zware artillerie der tegenstanders.

Alleen bij den Luganei, waar voor het eerst de Skodahouwitsers van 42 c.M., die projectielen van 850 K.G. tot op een afstand van 15 K.M. kunnen wegslingeren, gebruikt zijn, heeft men de open stelling er mee doorbroken.

We willen thans niet de geschiedenis nagaan, hoe interessant deze ook moge zijn, van den voortdurenden wedloop tusschen pantser en kanon. Volgens onze overtuiging heeft het pantser bij fortenbouw, waartegenover krombaangeschut geplaatst kan worden, afgedaan en na den oorlog zal men kunnen zien, welk een ommekeer als gevolg daarvan er moet komen in de permaneute landsverdediging.

Wel willen we in een volgend artikel nagaan, wat vooral door de entente gedaan is tijdens dezen oorlog, om op het gebied der zware artillerie den achterstand in te halen.

## De strijd aan de Somme.

De „Temps" heeft bizonderheden omtrent de voorbereiding van het Fransche offensief aan de Somme, dat 1 Juli is ingezet.

Niet alleen, zoo schrijft het blad, moet men een bepaald plan-de-campagne opmaken, een geschikt terrein kiezen en de noodige troepen er in samentrekken; het voor de operaties bepaalde gebied moet nog weken lang bewerkt worden, men dient de verdedigingsstelsels van den vijand te kennen en studies er over te maken; dan moet men de vernielings-werktuigen op de juiste plaats opstellen; de wegen moeten door infanterietroepen geëffend worden; er moeten maatregelen genomen worden, dat de toevoer van levensmiddelen verzekerd is, en de verbindingswegen genoegzaam gedekt zijn. Er moet zoo min mogelijk aan het toeval worden overgelaten.

Nooit zijn zulke uitgebreide organiseerings-maatregelen genomen dan hier aan de Somme. Vier maanden lang hebben de mannen der achterhoede gewerkt als in een enorme fabriek, waar reuzenarbeid wordt verricht. Oude wegen zijn verbreed, nieuwe zijn aangelegd.

De troepenverplaatsingen zullen nog gemakkelijker geschieden nu er normaal- en smalspoor is aangelegd. Om het benoodigde materiaal te verkrijgen voor het onderhoud der wegen, heeft men steengroeven aangelegd; er is een compleet stelsel van vervoer met karren georganiseerd. In de heuvelhellingen heeft men groote opslagplaatsen voor munitie uitgedolven, het aantal abri's is uitgebreid en op verschei dene punten heeft men hulpposten en ambulances opgesteld, er zijn bruggen en vlonders gebouwd. Hier en daar is het aspect van de streek totaal veranderd.

Toch is het graafwerk niet alles bij de voorbereiding van het offensief: Wij moeten ook zorgen dat de vijand ons werk niet ziet, terwijl wij van zijn doen en laten nauwkeurig op de hoogte moeten zijn.

En hier ligt het arbeidsveld der vliegers. Ook moeten zij den vijand beletten dezelfde taktiek te gebruiken. Geen Duitsche vlieger mag boven onze linies kruisen en kabelballons moeten zoo gauw mogelijk onschadelijk worden gemaakt. Op schitterende wijze hebben de Fransche vliegers hun taak vervuld: geen enkele Duitscher is echter opgestegen. Binnen vijf dagen tijd werd er op het Engelsche front en op het onze te zamen vijftien kabelballons neergehaald; telkens wanneer er een bedeesd poogde op te stijgen, verscheen een vliegtuig met de Fransche of Engelsche onderscheidingsteekenen.

Door directe waarnemingen en met behulp van photo's leerden wij de Duitsche verdedigings-organisatie grondig kennen, zoodat wij verzekerd konden zijn van het resultaat der schoten van onze artillerie. Elken avond werden kaarten ontworpen waarop de loopgraven van den vijand waren aangegeven en de daarin aangerichte verwoesting. Bij den dag werd de artillerie-voorbereiding vollediger; men wist waar ze volkomen was en waar ze aanvulling behoefde. De commandant had de strikte orders gegeven, de infanterie dáár te laten optreden, waar het terrein voor een actie geëigend was.

Elk kaliber artillerie had zijn, hem in 't bizonder aangewezen taak. De eene afdeeling moest loopgraven vernielen, de andere prikkeldraadversperringen, een derde beschoot overwegen en verzamelpunten.

Alle opgedane ondervindingen hadden er toe bijgedragen om een methode te scheppen, die steeds verbeterd en aangevuld werd. De wijzen om verbinding te verkrijgen en signalen te geven waren diep doordacht. Vuurpijlen, raketten, Bengaalsch vuur, knalsignalen, spiegeltelegraaf, van alles werd gebruik gemaakt.

Nooit hebben infanterie en artillerie op zoo'n gelukkige wijze samengewerkt als aan de Somme.

# DE OORLOG.

Zoo langzamerhand worden de gevolgen van het Groot Offensief toch wel merkbaar. Als men een oorlogskaartje van 1 Juli voor zich legt en dat vergelijkt met den stand van verschillende troepen op dit oogenblik is de achterwaartsche beweging der Duitschers bij de Somme tamelijk sterk. Bapaume en Peronne zijn nog wel in handen der Duitschers, maar de legers der Verbondenen komen toch al zeer dicht bij en zijn reeds meester van het voorterrein en de tusschengelegen vlakte, hoogte en bosschen.

Verdun houdt nu al 7 maanden stand; de beweging der Duitschers is ook daar teruggaande. Reeds meerdere malen heeft men aan de Somme troepen gezien, die voor Verdun gevochten hadden. De beste krachten van Duitschland zijn in het vuur geweest, maar de Engelschen en Franschen staan hun en wisten hen zelfs langzaam terug te dringen. In den Balkan is Rusland de groote broer die de leiding heeft over de Roemenen en Serviërs tegen Bulgarije en Oostenrijk. De entente is zich daar aan 't zetten, en begint al gardig vast te staan en klappen uit te deelen.

Griekenland krijgt een nieuw ministerie, maar schijnt nog niet mee te mogen doen.

Spanje wordt ook al genoemd in verband met den Wereldoorlog. ROMANONES en MAURA zijn bij den Koning geweest en schijnen het gevaarlijk te vinden nog langer neutraal te blijven. Ingesloten door Entente-landen en de zee, vol entente schepen, zal het moeilijk anders dan met de Verbondenen mee kunnen doen.

## Berichten uit de Kolonie.

### Kerkelijke Berichten.

Z. D. H. Mgr. M. G. VUYLSTEKE vertrekt Woensdag a. s. met de *Caracas* naar Puerto Rico. Deze reis houdt verband met den verderen afbouw van de nieuwe kerk.

Wij wenschen onzen hoog vereerden Bisschop een voorspoedige reis en veel succes in al zijn ondernemingen.

**

Met de *Caracas* zal Woensdag a.s. de Zeereerw. FRATER SUPERIOR via New-York naar Nederland vertrekken.

Niet zonder leedwezen zien wij zulk een goede kracht heengaan uit onze kolonie. De Zeereerw. Frater RADULPHUS heeft gedurende zijn langdurig verblijf op Curaçao veel en goed gewerkt. De Missie is hem groote dankbaarheid verschuldigd, waarvan wij heden gaarne openlijke bekentenis afleggen.

Gods zegen blijve hem bij op al zijne ondernemingen, opdat het bestuur over zijne Congregatie zegenrijk zij.

Een gelukkige reis en behouden overtocht wenschen wij Frater Superior van harte toe.

**

Met de *Prins der Nederlanden* is de Weleerw. Pater AMBROSIUS KUYPERS heden morgen van verlof teruggekeerd. Wij heeten ZEerw. hartelijk welkom.

### Welkom.

Met de *Caracas* is Woensdagmorgen de Heer S. E. L. MADURO van New York teruggekeerd. In die weinige dagen van zijn afwezigheid is Curaçao veel veranderd. Het kolenbedrijf is bloeiend en de scheepswerf heeft druk werk. Heeft de Heer MADURO soms weer nieuwe plannen uit de *States* meegebracht?

### De Havenwerken.

Er wordt haast achter gezet. De *Hayward* moest verleden week in reparatie; dag en nacht werd er aan gewerkt om maar gauw klaar te komen.

Maandag en Dinsdag werd bij on-

der persoonlijk toezicht van den Directeur PH. V. D. BREGGEN opnieuw gemonteerd en in werking gebracht.

In genoemden Heer VAN DER BREGGEN heeft de Kolonie een volijverig ambtenaar getroffen, aan wiens persoonlijke toewijding het te danken zal zijn, dat onze haven spoedig voor de groote vaart gereed komt.

We weten echter niet, of het met toestemming van ZHEG. geschiedt, dat er meermalen ook des Zondags aan zandzuiger of baggermachine gewerkt wordt. Zondag ll. waren meerdere werklieden volop bezig den zandzuiger te verven.

## Ongelukken.

Zondagmorgen kregen twee Arubianen, werkzaam bij de Petroleum Maatschappij, twist. JULIAAN HERMANS beweerde, dat STANISLAUS RASS zes gulden van hem gestolen had. Deze laatste ontkende dit, waarop JULIAAN zijn mes trok en STANISLAUS twee doodelijke steken toebracht. Het gebeurde tusschen 7 en 8 uur in den morgen. Gelukkig bleef de verwonde nog lang genoeg leven, dat Pastoor OKHUYZEN bij hem kon komen, hem kon biechten en het H. Oliesel toedienen. Daarna werd hij vervoerd naar de stad, maar stierf onder weg.

* *

Maandagmorgen tegen half negen, toen de kinderen der Vincentiusschool nog niet in het schoollokaal waren, maar nog buiten speelden, passeerde daar Auto No. 93. Een jongetje van ± 7 jaar, MARIO STUARD, scheen het toeteren niet te hooren, week niet voldoende uit en kwam met zijn hoofd in botsing met de auto. Bewusteloos viel het knaapje op den grond. De chauffeur nam het kind op en bracht het naar het Hospitaal.

## D. T.

De Chef der Draadlooze Telegrafie in onze Kolonie de Heer D. MOLENKAMP is Woensdag met de *Estelle* naar Bonaire vertrokken ter inspectie.

In den laatsten tijd wordt veel geklaagd over klimatologische stoornissen.

## Manoeuvres.

Dinsdagmorgen kwamen de troepen van het Garnizoen terug in de stad, na buiten groote manoeuvres gehouden te hebben onder commando van Kapitein Bierman.

Een langejan met twee reuzensoepketels volgde den stoet.

## Panamakanaal.

Wederom heeft een groote grondverschuiving plaats gehad, welke de doorvaart belemmert.

Het staat werkelijk te bezien, of het Kanaal ooit een geregelde vaart zal toelaten.

Dat zou een heele misrekening zijn voor de Amerikanen en een groote teleurstelling voor allen die droomden over een onbelemmerd wereldverkeer.

## Officiëele Berichten.

Aan den Adjunct-commies ten postkantore alhier P. Th. Krafft is tot verder herstel van gezondheid een maand verlofsverlenging verleend.

Aan den torenwachter op Klein-Curaçao G. Monsanto is tot verder herstel van gezondheid veertien dagen verlofsverlenging verleend.

Aan den telegrambesteller bij den post voor D. T. alhier Ed. A. Ellis is tot herstel van gezondheid een maand verlof verleend, en H. P. de Jongh is tijdelijk belast met die functiën.

De tijdelijke overplaatsing van Dr. G. R. Hopkins van Aruba naar St. Martin N. G. is ingetrokken.

## Posterijen.

*Lijst van onafgehaalde en onbestelbaar bevonden brieven.*

Señora Blet, B. C. Bolivar, Ernestina de Bello, Pablo Coello, E. R. Theobald Fabian, Guillermo Hebrés, Petronia Helder, Andrés José Pedro Home, E. F. Huiz, Henri Leitu, Joaquin Meclas, H. J. Michaëlis, Miguiel Mullar, Theofil Odalis, Maria Pellegrim, Felisita Pieterz, Emilio Reinhard, Elias Roedan, Maria D Rodriguez Lusia Rosina, D. van Tyl, Luis Vargas, Renilia Vivo, Martin de Windt, Hipolito Wiels.

Drukwerken: Gabriel Arce [2

Zonder adres: een exemplaar van de Bulletin der „Alliance Française”.

## Postspaarbank,

Gedurende de maand Juli

| Kantoren. | | Ingelegd | Teruggehaald |
|---|---|---|---|
| Willemstad | | f 7.548.33 | f 4.81.431 |
| 2e district | Curaçao | 8.50 | 10— |
| 3e „ | Curaçao | 350 | 4.44 |
| 4e „ | Curaçao | 22,50 | — |
| 5e „ | Curaçao | 13 | — |
| Oranjestad | Aruba | 110 | 238 |
| 3e „ | Bonaire | — | — |
| Kralendijk | Bonaire | 1.109.45 | 1.809,72 |
| Rincon | Bonaire | 9 | — |
| Philipsburg | St Martin | 138.50 | 805.26 |
| Oranjestad | St Eust. | 75.25 | 227.50 |
| Bottom | Saba | 80 | 51.10 |
| Windwardside | Saba | 262.50 | 26.75 |
| Total | | f 9.880.53 | f 6.987.03 |

## Boekaankondiging.

Ontvangen de vervolgnummers van *Onze Neutraliteit, Vrede door Recht* en *De Toorts.*

## Marktbericht van den Curaçaoschen Handelsbond.

*Van 15 September 1916.*

| | |
|---|---|
| AARDNOTEN (Pindas) per KG. | — |
| ZOUT per vat van 130 K.G. | f 0.80 |
| DIVIDIVI per K.G. | „ 0.07½ |
| ORANJESCHILLEN per KG. 1st kw. | „ 0.50 |
| id. per KG. 2e kw. | „ 0.80 |
| HUIDEN per K.G. | „ 0.80 |
| GEITENVELLEN per K.G. | „ 1.50 |
| WOL per K.G. | „ 0.20 |
| SCHAPENVELLEN per stuk | „ 0.55 |
| BEENDEREN per K.G. | „ 0.02 |
| RECINUS-ZAAD per K.G. | „ 0.05 |
| STROOHOEDEN (hipijapa). | |
| *Kwaliteit* No, 1 per dozijn | „ 3.87½ |
| „ „ 1 (gebleekt) „ „ | „ 3,50 |
| „ „ 2 „ „ | „ 4.50 |
| „ „ 3 „ | „ 6.12 |
| „ „ 3 „ „ | „ 6.80 |
| „ „ 4 „ „ | „ 7 |
| „ „ 5 „ „ OLA | „ |
| „ „ 6 „ „ | „ 8 |
| „ „ 7 „ „ | „ 9 |
| „ „ 8 „ „ OLA | „ 7.20 |
| „ „ 9 „ „ | „ 12.50 |
| „ „ 10 „ „ OLA | „ |
| „ „ 11 „ „ | „ |
| „ „ 12 „ „ OLA | „ |
| „ „ 13 „ „ | „ |
| „ „ 14 „ „ OLA | „ |
| „ „ 15 „ „ | „ |
| „ 1 van 25 c.M. of minder f. | |
| STROOHOEDEN (latal): | |
| *Kwaliteit X per dozijn* | f 1,12½ |
| *Kwaliteit XX per dozijn* | f 1,75 |



## Koepok-inenting.

Hierover werd den Kolonialen Raad een nieuw Ontwerp aangeboden.

Het feit, dat er in den laatsten tijd in de naburige landen weer meermalen pokkenepidemiën voorkomen, maakt het noodzakelijk nieuwe wettelijke bepalingen in het leven te roepen betreffende de koepokinenting, opdat de meer algemeene toepassing van dit voorbehoedmiddel ons een grootere kans schenke, dat Curaçao van deze besmettelijke ziekte bevrijd zal blijven.

Teneinde geen bepalingen in het leven te roepen, waaraan te veel practische bezwaren zijn verbonden, of die een te groote contrôle vereischen, stelt de Gouverneur voor in hoofdzaak de regeling te volgen, die in Nederland bestaat.

De inenting van personen beneden en boven den schoolleeftijd zal waarschijnlijk het best bevorderd kunnen worden door dezen daarvoor een kleine geldelijke belooning toe te kennen, van bijv. f 0.25.

Indien dat middel goede resultaten oplevert, zullen — als men nagaat wat voor epidemiologische waarborg daarvoor tegen het pokkengevaar wordt verkregen — de financiëele gevolgen ervan niet te zwaar genoemd kunnen worden.

De kosten zullen in het geheel misschien een duizend gulden of acht bedragen, uit te geven in twee à drie jaren; terwijl er dan in de eerste tien jaren zeker geen massale premie-inenting meer zal noodig zijn.

Art. 3.

Onderwijzers, onderwijzeressen en leerlingen worden in de scholen slechts toegelaten, indien wordt overgelegd eene verklaring van een geneeskundige, dat zij met goed gevolg of meer dan eens de inenting tegen de pokken ondergaan of aan de natuurlijke kinderpokken (variolæ) hebben geleden.

Onderwijzers, onderwijzeressen en leerlingen evenwel, die eene onderteekende en gedagteekende verklaring overleggen van een geneeskundige, dat zij zonder goed gevolg éénmaal die inenting tegen de pokken hebben ondergaan, worden gedurende één jaar te rekenen van den dag, waarop de inenting geschied is, in de scholen toegelaten.

Art. 4.

Met afwijking van het bepaalde in art. 3 wordt een onderwijzer, eene onderwijzeres of een leerling in eene school mede toegelaten, indien wordt overgelegd eene onderteekende, gedagteekende en met reden omkleede verklaring van een geneeskundige, afgegeven na persoonlijk onderzoek, dat van de koepokinenting, voor de gezondheid van den persoon, te wiens behoeve de verklaring werd overgelegd, bijzonder gevaar te duchten is.

Zoodanige verklaring blijft gedurende twee jaar na de afgifte van kracht.

Art. 6

Door de zorg van het Bestuur wordt, in alle deelen der kolonie, minstens twee malen per jaar, gelegenheid gegeven tot kostelooze koepokinenting en herinenting, op tijd en plaats, vooraf ter algemeene kennis gebracht.

Art. 16.

Onderwijzers, onderwijzeressen en leerlingen zijn verplicht de verklaringen, bedoeld in de artikelen 3 en 4 van deze verordening, ieder voorzoover hem of haar betreft, vóór of bij de toelating tot de school aan het hoofd der school af te geven. Voor minderjarigen zijn hunne ouders of voogden hiertoe verplicht.

Bezoeken de in het 1^ste^ lid van dit artikel genoemde personen meer dan éene school, dan berusten de verklaringen bij het hoofd van een der scholen en houden de hoofden der andere bezochte scholen daarvan aanteekening in de kolom *Bijzonderheden* van de lijst, bedoeld in artikel 18.

Art. 17.

De ingevolge het vorige artikel afgegeven verklaring wordt door het hoofd der school aan den belanghebbende teruggegeven, wanneer deze de school verlaat. Die teruggave wordt, met vermelding van dagteekening, op de verklaring aangeteekend.

Indien de belanghebbende de school verlaat in het jaar, waarin de verklaring is overgelegd, wordt van die teruggave aanteekening gedaan in de kolom *Bijzonderheden* van de lijst, bedoeld in art. 18.

Art. 18.

Het hoofd van elke school legt, te beginnen met den aanvang van elk jaar eene lijst aan, achtereenvolgens aangevende wie in den loop van dat jaar tot de school zijn toegelaten.

De eerste maal loopt de lijst van het tijdstip, waarop de verordening in werking treedt, tot aan het einde van dat jaar; de lijst bevat dan in de eerste plaats de namen van alle personen, die op dat tijdstip tot de school zijn toegelaten.

De lijsten, in de beide vorige leden van dit artikel bedoeld, moeten de gegevens bevatten vermeld in het eerste lid van art. 15, evenwel komt voor de rubriek, aangevende het aantal opgekomen pokken, eene andere in de plaats, vermeldende den naam van den geneesheer, die eene verklaring, als in deze verordening bedoeld, onderteekende.

Ook wordt voor „bijzonderheden” bijv. betreffende den datum, waarop de geneeskundige verklaringen werden teruggegeven, betreffende verklaringen volgens art. 3, 2e lid, art. 4 en van doorgestane pokken eene kolom opengelaten.

Het hoofd der school zendt, in de eerste maand van het jaar, volgende op dat, waarover de opgave loopt zijne lijst onderteekend aan het Bestuur in, terwijl hij een afschrift voor zichzelf houdt.

Art. 19.

Hoofden van scholen zijn verplicht de onder hen berustende verklaringen en lijsten, in het vorig artikel bedoeld, desgevraagd te vertoonen aan de ambtenaren van den Openbaren Gezondheidsdienst en aan de ambtenaren en personen genoemd in art. 12 Nos. 1—4 van het Wetboek van Strafordering.

Art. 20.

Verklaringen, van den aard als in deze verordening bedoeld, afgegeven door geneeskundigen niet in deze kolonie gevestigd, betreffende personen, die destijds elders woonachtig waren, en verklaringen afgegeven door geneeskundigen in deze kolonie, betreffende personen aldaar woonachtig, afgegeven vóór het in werking treden dezer verordening, worden als geldig beschouwd, mits duidelijk blijke, dat de aangeduide persoon de koepokinenting met goed gevolg, meer dan eens of eenmaal zonder goed gevolg heeft ondergaan of dat hij aan pokken (variolæ) heeft geleden.



## Verkoop van het eiland Curaçao.

De „Köln. Ztg.” verneemt uit Washington, dat in de Ver. Staten het gerucht gaat, dat de Amerikaansche regeering de Nederlandsche regeering heeft gepolst, of zij bereid zou zijn tot den verkoop van het eiland Curaçao.

De Nederlandsche gezant te Washington ontkent de juistheid van dat bericht.

# Nederland.

## De toestand van ons land.

Er zijn nog altijd lieden, — aldus schrijft de *Limburger Koerier*, — die zich maar niet kunnen voorstellen, waarom onze Regeering niet tot gedeeltelijke demobilisatie wil overgaan en steeds een leger, dat niet beneden de aanvankelijke oorlogsterkte mag dalen, voor zoo noodig onmiddellijk gebruik bij de hand wil hebben.

Menschen, die zoo oordeelen, kunnen zich blijkbaar geen begrip vormen, dat steeds op het meest onverwachte oogenblik moeilijkheden kunnen rijzen. Misschien dat zij tot een ander inzicht komen, als zij eens goed acht geven op hetgeen op 't oogenblik ons land van twee kanten tegelijk bedreigt.

Niet dat de toestand onrustbarend is. Laten we, om onnoodige ongerustheid te voorkomen, bij voorbaat zeggen, dat geen enkel direct gevaar dreigt, dat we wel door nijpender omstandigheden gelukkig zijn heengekomen, en dat onze Regeering ook thans wel een weg zal weten te vinden om ons schip van Staat weer veilig door de branding heen te loodsen.

Maar verborgen behoeft niet te worden, dat we aan twee kanten thans onaangename waarnemingen doen.

* *

Het eene geval is, dat Engeland thans tegenover onze neutrale visscherij optreedt op een wijze, waarvoor men hier te lande onmogelijk onverschillig kan blijven. Immers zijn thans niet minder dan cerca 150 Nederlandsche visschersschepen naar Engeland opgebracht. En het ergste is, dat men hier niet te doen heeft met gewone aanhoudingen voor onderzoek, die eenig oponthoud en hoogstens bederf van een deel der lading tengevolge kunnen hebben, maar dat de schepen bij groepjes tegelijk voor het prijsgerecht worden gebracht, d. w. z., dat de eisch tot verbeurdverklaring er tegen wordt ingesteld.

We kunnen ons voorstellen, dat Engeland, onaangenaam getroffen door het nagenoeg dagelijks vernielen van Britsche visschersvaartuigen door Duitsche duikbooten, op middelen zint om de geleden verliezen weer aan te vullen, maar het is twijfelachtig, of men 't in Den Haag de juiste methode zal achten, dat die aanvulling te onzen koste geschiedt.

* *

Een tweede mogelijkheid is, dat ons land wellicht eerstdaags tevens in andere richting zijn protest zal hebben te richten.

Men zal zich herinneren, dat Duitschland slechts van den zoogenaamden verscherpten duikbootenstrijd — d. w. z. het aanvallen van schepen, ook neutrale, die met Engeland handel drijven — heeft afgezien op verlangen van Noord-Amerika, doch onder voorwaarde, dat Amerika dan ook zou aandringen bij Engeland om niet langer de vaart van neutrale zeeschepen op Duitschland te beletten.

Aan de voorwaarde heeft Amerika geen gevolg willen geven, en nu verschijnen in de Duitsche officieuze pers uitlatingen, die het vrijwel buiten twijfel stellen, dat de Duitsche regeering er ernstig over denkt, om dien verscherpten duikbootenstrijd dan maar weer te hervatten.

Wat dit zou beteekenen, weet ieder onzer, die zich den ondergang van de „Tubantia,” de „Berkelstroom,” de „Palembang” en andere Nederlandsche schepen herinnert.

Een hervatting van deze strijdwijze zou onze Regeering evenmin koeltjes langs zich kunnen laten henengaan.

Wij Nederlanders wenschen onze kostbare mailstoomers en verdere handelsvaartuigen, niet vernield te zien in een strijd tusschen anderen, met wier geschil wij niets hebben uit te staan.

* *

Daar zijn reeds vele dingen sinds Augustus 1914 gebeurd, waarbij Nederland zich in het onvermijdelijke geschikt heeft.

De vraag is echter, of op den duur alles, wat er mogelijkerwijs nog gebeuren kan, als onvermijdelijk zal worden beschouwd. Of de oorlogvoerende partijen niet wat al te veel rekenen op het lijdzaam karakter van het Nederlandsche volk.

De mogelijkheid bestaat, dat onze Regeering vroeg of laat de noodzakelijkheid gekomen acht om aan haar billijke eischen een nadrukkelijk gebaar te zetten.

Een flink gebaar kan niet maken wie niet een stevige vuist heeft.

Begrijpen de optimisten en oppervlakkigen misschien nu beter, waarom onze Regeering volstandig weigert, onze legersterkte ook maar met één man te verminderen ?

# Buitenland.

### Vereenigde Staten en Mexico.

Generaal Carranza heeft, naar luid van berichten uit El Paso, Texas, een besluit uitgevaardigd waarbij de doodstraf zal worden toegepast op de werkstakers die alles in Mexico City tot stilstand en wanorde hebben gebracht.

Het begon met eene staking van de arbeiders in de electrische krachtfabrieken.

Daardoor werd alle verkeer gestremd en het zaken doen, de stad in duisternis gehuld en de toevoer van water afgesneden enz.

President Carranza gelooft dat de staking geen „arbeidsbedrijf" is geweest maar een verraderlijke poging tot omverwerping van zijn bewind.

Rechter Louis D. Brandeis van 't Opperste Gerechtshof in Washington heeft de benoeming als lid van de Arbitrage Commissie voor de Mexicaansche geschillen niet aangenomen.

De Mexicaansche Commissieleden zijn reeds op reis naar de Vereenigde Staten.

Het schiet evenwel aan Amerikaansche zijde niet hard op met deze Commissie.

Van een definitieve formatie door President Wilson van de Mexicaansche Commissie voor de bespreking der geschillen tusschen beide landen hangende, is nog niets tot heden bekend gemaakt. Aan de grenzen hebben bijna 900 soldaten verlof gekregen om naar huis te gaan.

Op een totaal van 100,000 manschappen, die aan de grenzen dienst doen, is dat niet veel.

Familieleden van den vermoorden ex-President Madero, 48 in getal, hebben van Carranza verlof gekregen tot terugkeer in Mexico, als gevolg van Carranza's amnestie voor politieke vluchtelingen onlangs uitgevaardigd.

Naar gezegd wordt is het de bedoeling van de tegenwoordige staatkunde door Carranza gevolgd, om orde in den chaos van Mexico te scheppen, en verbeurdverklaarde en geroofde goederen tot de rechtmatige eigenaars te doen terugkeeren.

### De marinewet aangenomen.

President Wilson heeft het pleit voor de uitbreiding der Amerikaansche vloot met 4 1e klas slagschepen, zoogenaamde dreadnaughts, met 4 gevechtskruisers gewonnen.

Onlangs heeft het Huis van Afgevaardigden te Washington de wet aangenomen met 283 tegen 51, en 7 stemmen blanco.

Men wil de vloot over een tijdvak van drie jaren met totaal 157 vermeerderen, en het personeel van de marine met 74,700 man vergrooten.

De Senaat heeft alreeds de bovenvermelde wet goedgekeurd en wacht zij dus nu slechts op de onderteekening van den president.

### Infantile Paralysis.

New-York. — De alhier epidemisch heerschende ziekte Infantile Paralysis wordt in China niet als een bepaald gevaarlijke ziekte beschouwd. Sedert eeuwen is deze ziekte aldaar bekend en volgens verklaringen van de Chineesche doktoren Lee Hang Gee is zij een gevolg van heet en tevens vochtig weer. De toestand van de atmospheer, die dikwijls in China de ziekte veroorzaakt, is aldaar bekend onder de naam „Won Sas" en is ongeveer hetzelfde als de „Bermuda high," die onlangs over de Oostelijke staten ging.

Dr. Leroy Vail, oud 30 jaar, werkzaam voor een levensverzekering maatschappij, werd heden in het hospitaal opgenomen met infantile paralysis.

Het totaal aantal sterfgevallen bedraagt thans 1391, terwijl 6145 kinderen werden aangetast.

### De verkoop van Deensch West-Indië.

In het Folkething begon 11 Augustus de debatten in eerste lezing over het wetsontwerp betreffende den verkoop van de Deensch West-Indische eilanden. De minister van buitenlandsche zaken verklaarde dat voor de regeering was het feit beslissend, dat een voortdurend bezit van deze verre eilanden een gevaar konden worden voor den Deenschen staat, die daar in moeilijkheden gewikkeld kon worden.

De leider der linksche oppositi Christensen verklaarde niet te kunnen gelooven, dat er groot gevaar kon ontstaan, want dat zou een beleediging van den staat in kwestie zijn. Hij adviseerde, gedurende den oorlog geen definitieve beslissing te nemen. De heele aangelegenheid leek hem toe een verrassing te zijn om niet te spreken van een overrompelende manoeuvre. De radicalen en socialisten spraken voor het wetsontwerp.

De minister van financiën wees er op, dat internationale overwegingen tot dezen stap hadden geleid; noch de toestand op de eilanden, noch het economisch resultaat waren beslissend. Reeds in 1913 ontving de regeering een vraag tot verkoop; zij weigerde echter, wijl zij de Deensche vlag niet zonder dwingende reden wilde strijken. De oppositie heeft een gemakkelijke taak in deze aangelegenheid, daar de regeering niet in staat is de meest gewichtige reden mee te deelen.

Wat zou men echter doen, wanneer b.v. de Vereenigde Staten bezit namen van de eilanden? Zou Denemarken dan den oorlog aan de Vereenigde Staten moeten verklaren of om hulp van Europa vragen?

De regeering voelt zich verplicht aan de wenschen van een grooteren staat toe te geven. Zij betreurt dat de vlag moet gestreken worden

De Minister verklaarde vervolgens, dat het onmogelijk was de zaak uit te stellen, maar wanneer de wet verworpen werd, zou de regeering bereid zijn aan een nieuwen rijksdag de beslissing over te laten. De verantwoordelijkheid voor eventueele gevolgen van een dergelijke vertraging komt dan voor den rijksdag.

De Minister van Buitenlandsche Zaken verklaarde: de toestand wordt ernstig wanneer de zaak wordt uit gesteld. De tegenwoordige rijksdag is volkomen competent om te beslissen.

De beraadslagingen worden voortgezet.

Het Folkething zette 15 Augustus de beraadslaging over het voorstel betreffende den verkoop der Deensch West-Indische eilanden voort met het amendement betreffende het houden van een referendum.

De minister-president besloot zijn toespraak op de volgende wijze:

Wanneer de rijksdag het voorstel aanneemt is de zaak in orde, wanneer de rijksdag het verwerpt, dan zal het ministerie zoo spoedig mogelijk een voorstel over het in werking treden der nieuwe grondwet en het uitschrijven van verkiezingen indienen.

Tegelijkertijd zal de regeering Amerika om uitstel verzoeken. Of dit gelukt, kan ik niet zeggen. In elk geval treft de verantwoordelijkheid diegenen, die het voorstel verwerpen

Het zal geen gering uitstel zijn, daar de verkiezingen eerst in November kunnen plaats hebben.

Het is overigens niet noodig het voorstel te verwerpen om tot de verkiezingen te komen. Wanneer na de aanneming van het voorstel een of andere partij den wensch uitspreekt, dat er rijksdagverkiezingen zullen plaats hebben, dan zal de regeering aan dien wensch voldoen.

Het amendement werd daarna met 62 stemmen der radicalen en socialisten tegen 44 stemmen van links en de conservatieven en één onthouding aangenomen. Zes leden waren afwezig.

Het gewijzigde voorstel werd daarop met hetzelfde aantal stemmen aangenomen.

Het Landsting behandelde het voorstel 16 Augustus.

Ofschoon na ernstige oppositie het traktaat met de Ver. Staten over den verkoop van de Deensche eilanden St. Thomas, St. Croix en St. Johns door het Deensche Lagerhuis is goedgekeurd, (de stemming was 62 tegen 44) vreest men dat het „Landsting" het Deensche Hoogerhuis, het voorloopig gesloten verdrag niet goed zal keuren, en het voorstel zal verwerpen.

De publieke beraadslaging daaromtrent zou in het Hoogerhuis te Kopenhagen een aanvang nemen.

### De uitrusting der entente-legers.

Londen, 14 Juli (R.O.) Gistermorgen is op het departement van oorlog een bespreking gehouden over de uitrusting van de entente-legers; Lloyd George zat voor. Onder de aanwezigen bevond zich Thomas, namens de Fransche regeering, generaal Belyaef, namens de Russische, generaal dall'Ollio, namens de Italiaansche. Lloyd George verwelkomde de vertegenwoordigers der bondgenooten namens de Engelsche regeering en noodigde hen uit, de behoeften van hun land mee te deelen.

Sedert de laatste munitie-conferentie te Londen, zeide spr. verder, is er een aanmerkelijke wijziging in de krijgskans gekomen; ik behoef wel niet uit te weiden over de verbetering die daarin voor de geallieerden heeft plaats gegrepen. De overweldigende overwinningen, door de dappere Russische soldaten bevochten, hebben onzen vijanden den schrik om het hart doen slaan. De overwinningen, gepaard aan de onsterfelijke verdediging van Verdun door onze onverwinlijke Fransche kameraden, de dappere weerstand van Italiaansche troepen tegen een overweldigende overmacht, dat alles heeft den toestand geheel gewijzigd.

Het gezamenlijk offensief in Oost en West heeft het initiatief thans uit de handen van den vijand gerukt om, naar ik vertrouw er nooit weer in terug te komen. Wij zijn thans aan het begin van onze victorie. Het past ons hier op deze conferentie te onderzoeken hoe het komt, dat onze kansen verbeterd zijn. Het antwoord is dat de uitrusting van onze legers enorm is verbeterd en nog voortdurend beter wordt.

Lloyd George verklaarde verder: Tot voor kort nam de vloot meer dan de helft van de metaalarbeiders van ons land in beslag, voor den bouw van nieuwe schepen en tot het herstel van de oude. Voor onze reusachtige vloot hadden wij een millioen man noodig.

Bij het begin van den oorlog telde ons leger, enkele honderdduizenden, de arsenalen en de uitrusting waren naar evenredigheid. Thans hebben wij voor munitie van ons enorm leger, dat te velde staat, te zorgen. De meeste van onze nieuwe fabrieken zijn thans klaar en honderdduizenden mannen en vrouwen, die tot nu toe niet gewoon waren aan metaalarbeid of chemisch werk, zijn thans geoefend in het maken van munitie.

Iedere maand komen honderden kanonnen en houwitsers van lichte tot zware uit onze fabrieken.

Onze kanonnen worden met groote snelheid aangemaakt en wij produceeren tegenwoordig bijna twee maal meer munitie in een week en bijna driemaal meer zware granaten dan werden afgeschoten gedurende het groote offensief van September De nieuwe fabrieken en werkplaatsen die we oprichtten, hebben nog niet een derde van haar volledige capaciteit bereikt. Haar productie vermeerdert echter met spoed. De voornaamste moeilijkheden in verband met de werkkrachten, de grondstoffen en de constructie zijn overwonnen.

Wanneer de autoriteiten, de werkgevers en de werknemers met denzelfden ijver als tot nu toe hun werk blijven doen, dan zullen de voorraden weldra overstelpend worden. Het feit dat Frankrijk na maanden van enorm munitieverbruik voor Verdun nog genoeg aan reserve-munitie over heeft om een onafhankelijk offensief op belangrijke schaal uit te voeren, is het beste bewijs, voor het feit, dat het werk van Thomas met succes bekroond is.

Ik moet wel aannemen, dat de vermeerdering van den Russischen munitievoorraad den vijand een zeer onaangename verrassing heeft bezorgd. Wij kennen de krachtige spanning der Italianen en de gelukkige resultaten daarvan in den jongsten strijd in de Alpen. Sprekende over de behoeften der geallieërden, zeide Lloyd George: Wij moeten elkaar helpen wederzijds en in de behoeften van elkaars legers voorzien. Wanneer op een der oorlogstooneelen een overwinning behaald wordt, dan is dat een overwinning op alle fronten.















## HAVEN-NIEUWS
## VAN 9 SEPT. – 23 SEPT.

| Schip | Kapitein | Aankomst | van | Vertrek | naar |
|---|---|---|---|---|---|
| *Zulia* | S S Morris | 9 Sept. | New York | 9 Sept | Maracaibo |
| *Caracas* | H Hichborn | 13 „ | New York | 14 „ | La Guayra |
| *Zulia* | S S Morris | 14 „ | Maracaibo | 14 „ | New-York |
| *Merida* | A Johanson | 10 „ | Maracaibo | 11 „ | La Guayra |
| *Merida* | A Johanson | 13 „ | La Guayra | 14 „ | Maracaibo |
| *Pr d Nederlden* | J C Metus | 16 „ | Amsterdam | 17 „ | New-York |
| *Nickerie* | A Nijboer | 11 „ | New York | 14 „ | Amsterdam |
| *Caracas* | H Hichborn | 20 „ | La Guayra | 20 „ | New York |
| *Merida* | A Johanson | 20 „ | Maracaibo | 20 „ | Maracaibo |
| *Maracaibo* | P W Johnson | 23 „ | New York | 23 „ | Maracaibo |
| *Manuel Calvo* | J Bonet | 16 Sept | Colon | 16 Sept | Barcelona |
| *Scytian* | J G Martin | 14 „ | Liverpool | 15 „ | Pto Colombia |
| *Olaf* | G Nikkelsen | 16 „ | Para | 16 „ | Bells |

| Schoeners | Aankomst | van | Schoeners | Vertrek | naar |
|---|---|---|---|---|---|
| *Juan Luis H* | 8 Sept | Aruba | *Juan Luis* | 9 Sept | Aruba |
| *Refugio H* | 9 „ | Aruba | *Refugio H* | 9 „ | Aruba |
| *Lady C* | 10 „ | Aruba | *Pr Restrepo* | 11 „ | Rio Hacha |
| *Refugio h* | 13 „ | Aruba | *Clara C* | 13 „ | Rio Hacha |
| *Juan Luis H* | 13 „ | Aruba | *Lady C* | 12 „ | Aruba |
| *M Leoncita H* | 14 „ | Aruba | *Arminta* | 13 „ | Pto Cabello |
| *Camia H* | 14 „ | Velade Coro | *Estelle H* | 13 „ | Isl Barlovento |
| *Diana V* | 14 „ | VeladeCoro | *Juan Luis H* | 14 „ | Aruba |
| *Themis H* | 14 „ | Rio Hacha | *Refugio H* | 14 „ | Aruba |
| *Meteor H* | 14 „ | Rio Hacha | *Perla de Ozama* | 13 „ | Sto Domingo |
| | | | *M Leoncita* | 15 „ | Aruba |
| | | | *Hirondelle* | 16 „ | Maracaibo |